

FIȘA DISCIPLINEI

Istoria Bisericească Universală IV / The Universal History of the Church IV

Anul universitar 2025-2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie Didactică
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Istoria Bisericească Universală IV				Codul disciplinei		OLR4444
2.2. Titularul activităților de curs					Lect. Univ. Dr. Paul Bogdan Ivanov			
2.3. Titularul activităților de seminar					Lect. Univ. Dr. Paul Bogdan Ivanov			
2.4. Anul de studiu	2	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei		DF

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI) (se detaliază punctul 3.5. SI = 3.5.1+3.5.2.+3.5.3+3.5.4.+3.5.5+3.5.6.)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri (mai mare sau egal cu nr. total ore prevăzut în calendarul disciplinei pentru temele de control)					8
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					3
3.5.6. Alte activități [de ex.: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele]					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					33
3.8. Total ore pe semestru					75
3.9. Numărul de credite					3

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoașterea istoriei bisericești din perioada Evului mediu
4.2. de competențe	Capacitatea de interpretare a izvoarelor. Cunoașterea problemelor fundamentale ale Istoriei bisericești și a raporturilor acestora cu istoria profană

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența la minimum 75% dintre întâlniri este obligatorie pentru a putea fi evaluați final. Participarea activă la discuții și seminarii (inclusiv cu întrebări, opinii sau analize pe marginea textelor discutate) va conta în nota finală.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Studentii trebuie să parcurgă textele primite din timp (izvoare și studii secundare), care vor fi discutate la întâlnirile de seminar; se recomandă luarea de notițe sau pregătirea unor scurte reacții/întrebări.

	Se încurajează întrebările, dezbaterile și exprimarea critică în cadrul cursului, cu respect pentru opiniile celorlalți. Respectarea termenelor de predare a lucrărilor. Întârzierile nejustificate pot atrage scăderea notei. Nepredarea la termen a portofoliului de seminar atrage neprimirea la examen. Comunicare și etică academică Orice formă de plagiat duce automat la nota 1 și excluderea din evaluare.

6. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	- Realizarea misiunii de propovăduire a credinței, în spirit irenic - Proiectarea și elaborarea unui discurs argumentat pe baza textelor sacre (expunere verbală și scrisă) - Enunțarea corectă a doctrinei cultului/Bisericii, precum și a mijloacelor transmise de aceasta pentru desăvârșirea persoanei și a lumii - Pastorația eficientă a credincioșilor: consilierea acestora potrivit regulilor proprii (legi, canoane), precum și a normelor morale - Analiza și interpretarea datelor, privind, istoria cultului/Bisericii și istoria religiilor - Săvârșirea ritualurilor cultice
Competențe transversale	- Aplicarea strategiilor de muncă riguroasă, eficientă și responsabilă, de punctualitate și conștiinciozitate misionară, pe baza principiilor, normelor și valorilor doctrinare, religios-morale și canonice - Aplicarea tehnicilor de muncă eficientă în echipă multidisciplinară (intra și extra teologic), pe diverse paliere ierahice, respectând principii de credință religioasă - Formularea unei strategii de optimizare a pregătirii profesionale continue, prin actualizarea conținuturilor învățării, aplicarea tehnologiilor informației și prin utilizarea limbilor străine

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Dezvoltarea unei înțelegeri de bază, coerente și critice, asupra parcursului istoric al Bisericii, în perioada medievală și până în epoca modernă, evidențiind principalele evenimente, personalități, curente teologice și raporturi dintre Biserică și societate, în contextul istoriei generale. - Studentii sunt introduși în studiul istoriei eclesiastice ca domeniu academic, dobândind repere cronologice, geografice și conceptuale esențiale pentru formarea unei viziuni teologice și istorice articulate asupra creștinismului în diversele sale forme de manifestare.

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

7.2 Obiectivele specifice	1. Competențe cognitive (de cunoaștere și înțelegere) • Identificarea principalelor etape ale dezvoltării istorice a Bisericii (după Marea Schismă și până în epoca modernă). • capacitatea de a trage concluzii valabile despre trecut • capacitatea situării în timp și spațiu a evenimentelor și personalităților istorice. • capacitatea de a integra în discursul propriu cunoștințele istorice dobândite. • capacitatea de a identifica, defini și analiza problemele istorice • capacitatea de a selecta și aplica o varietate de abordări critice la problemele având diferite surse de documentare • capacitatea de a exercita o judecată critică în crearea unei noi înțelegeri • capacitatea de a extrage elemente cheie din informații complexe • disponibilitatea și capacitatea de a pune întrebări cheie și de a exercita o investigație rațională • capacitatea de a evalua critic înțelegerea existentă și limitele cunoștințelor și recunoașterea necesității de a provoca / testa în mod regulat cunoștințele capacitatea de a căuta, evalua și utiliza informații pentru a dezvolta cunoștințe și înțelegeri noi 2. Competențe aplicative (analiză, interpretare, exprimare) • Analiza critică a izvoarelor istorice și a documentelor eclesiastice fundamentale. • Utilizarea adecvată a conceptelor și terminologiei specifice istoriei bisericești în exprimarea orală și scrisă. • Elaborarea de lucrări de seminar sau eseuri academice care argumentează o temă istorică pe baza surselor și literaturii de specialitate. • deschiderea către noi idei, metode și moduri de gândire • capacitatea de a identifica procese și strategii de învățare • independența ca student, cu disponibilitatea de a-și asuma responsabilitatea pentru propria învățare și angajamentul pentru reflecție continuă, autoevaluare și auto-îmbunătățire • capacitatea de a lua decizii pe baza unei gândiri riguroase și independente • capacitatea de a testa, modifica și consolida propriile opinii prin colaborare și dezbateri • curiozitate intelectuală • capacitatea de a-și susține interesul intelectual 3. Competențe atitudinale și de formare personală • Dezvoltarea unei atitudini de respect față de diversitatea expresiilor istorice ale credinței creștine. • Asumarea unei perspective echilibrate și critice în abordarea subiectelor sensibile din istoria eclezială (schisme, persecuții, reforme). • Formarea unei gândiri interdisciplinare, deschise spre dialog între teologie, istorie, cultură și societate.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
<i>Reforma și reformatorii: Luther, Zwingli, Calvin ș.a.</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Reforma în Anglia</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Reforma catolică și Contrareforma</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Biserica Ortodoxă și Protestanții</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Biserica Ortodoxa sub stapanirea Otomana</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
<i>Relațiile Bisericii Ortodoxe cu calvinismul. Patriarhul Kiril Lucaris</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere

Biserica Ortodoxă Rusă în secolele XV-XVIII	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
Curente în lumea catolică și protestantă	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
Creștinismul global. Misiunea catolice, protestante și ortodoxe în Epoca modernă	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
Biserica și Revoluția franceză	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
Teologia, cultul și viața ortodoxă. Monahismul răsăritean.	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	1 prelegere
8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
<i>Criza lumii medievale târzii: războiul, ciuma, Schisma din Apus, ultimele încercări de unire, Căderea Constantinopolului.</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Semnificația religioasă a Umanismului</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Zorii Reformei în Germania: tezele lui Martin Luther, Terminologie, definire și doctrină, răspândirea Reformei.</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Semnificația Reformei. O Interpretare Teologică A Protestantismului în viziunea Părintelui John Meyendorff</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Etica protestantă și spiritul capitalismului. O lectură a tezei lui Max Weber</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Epoca frământărilor: Europa confesională, spiritul Reformei catolice, Barocul. Transmiterea ideologiei prin artă</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Secularizarea. Definirea fenomenului. De la teologie la sociologie. Studiul de caz: Franța</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Revoluția franceză și noua religiozitate a Europei: de la anticlericalism la anticreștinism, nașterea secularismului modern; paralela iacobini - bolșevici, corespondențele între Revoluția Franceză și Revoluția Bolșevică.</i>	dezbatere sau discuție colectivă	2 seminarii
<i>Avântul Catolicismului spre Răsărit în secolul al XIX-lea. Enciclica patriarhilor ortodocși 1848</i>	dezbatere sau discuție colectivă	1 seminar
<i>Creștinismul și ideologiile: Comunismul, Liberalismul, Nazismul, Provocarea democrației. Lumea catolică și lumea ortodoxă.</i>	dezbatere sau discuție colectivă	2 seminarii

BIBLIOGRAFIE

Bibliografia obligatorie:

1. Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță (coord.), *Istoria Bisericească Universală II. Situația generală a Bisericilor Ortodoxe din secolul al XI-lea până astăzi*, Editura Basilica, București, 2021.
2. Pr. prof. Ioan Rămureanu, Pr. Prof. Milan Șesan, Pr. Prof. Teodor Bodogae, *Istoria bisericească universală*, vol. II, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (EIBMBOR), București, 1993;
3. Pr. Prof. Nicolae Chifăr, *Istoria creștinismului*, vol. II, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2008;
4. Pr. Prof. Ioan-Vasile Leb, *Istoria creștinismului în epoca modernă și contemporană*. Curs dactilografiat, Cluj-Napoca, 2012;
5. Pr. Prof. Viorel Ioniță (coord.), *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*. Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2011.

Bibliografie opțională:

1. Pr. Eugen Drăgoi. *Istoria Bisericească Universală*, Editura „Historica”, București, 2001;
2. Dietmar W. Winkler-Klaus Augustin, *Bisericile din Răsărit. O scurtă prezentare*. Trad. de Ileana Sgarbură, Editura Arhiepiscopiei romano-catolice de București, București, 2003
3. August Franzen-Remigius Bäumer, *Istoria papilor*. Trad. de Pr. Romulus Pop, Editura Arhiepiscopiei romano-catolice de București, București, 1996;
4. Adrian Ignat, *Cele trei Rome. Evoluția istorico-politică și cultural-bisericească a unui concept*, Editura Universitară, București, 2012;
5. *Martin Luther, Scrieri I*. Trad. de Petru Forna, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2003;

6. Ioan-Vasile Leb, *Ortodoxie și Vechi-Catolicism sau Ecumenism înainte de Mișcarea Ecumenică*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 1996;
7. Ioan-Vasile Leb, *Teologie și Istorie. Studii de Patristică și Istorie Bisericească*, Editura Arhidiecezane, Cluj-Napoca, 1999;
8. Pr. Prof. Ioan Bria, *Ortodoxia în Europa. Locul spiritualității române*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1995.
9. Ioan-Vasile Leb & Gabriel-Viorel Gârdan, *Chipuri și scene din istoria creștinismului american. Perioada colonială (1407-1776)*, Presa Universitară Clujeană, 2008;
10. Gabriel-Viorel Gârdan, *Episcopia Ortodoxă Română din America, parte a Ortodoxiei americane*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007
11. Manuel Geiss, *Istoria lumii. Din preistorie până astăzi*, Ed. A 3-a revizuită. Trad. de Dragoș Dinulescu și Matei Iagher, Ed. ALL Educațional, București, 2012.
12. Bogdan Murgescu (coord.), *Istoria lumii în texte. De la începuturi până în zilele noastre*, București, Editura Teora, 1999.
13. Rădvan, Laurențiu – Platon, Alexandru - Florin (editori), *De la Cetatea lui Dumnezeu la Edictul din Nantes. Izvoare de istorie medievală (secolele V-XVI)*, Iași, Editura Polirom, 2005.
14. Camil Mureșanu (coord.), *Culegere de texte pentru istoria universală. Epoca modernă*, vol. I și II, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1973-1975
15. Eugeniu Certan (coord.), Valeria Cozma, Stelian Culea, *Istoria universală modernă (1640-1850). Crestomație*, Chișinău, Prut Internațional, 2000,
16. Eric J. Hobsbawm, *Era Revoluției. 1789-1848*, Chisinau-Buc., Cartier-Codex 2000, 2002
17. idem, *Era Capitalului. 1848-1875*, Chisinau-Buc., Cartier-Codex 2000, 2002
18. idem, *Era Imperiului. 1875-1914*, Chisinau-Buc., Cartier-Codex 2000, 2002
19. idem, *Secolul extremelor*, București, Ed. Lider, 1998.
20. Charles Tilly, *Revoluțiile europene (1492-1992)*, Iași, Polirom, 2002
21. Pierre Milza, Serge Berstein (sub red.), *Istoria secolului XX*, Iași, Institutul European, 1998.
22. Hermann Kinder, Werner Hilgemann, *Atlas de istorie mondială. De la Revoluția Franceză până în prezent*, vol. I-II, București, Enciclopedia Rao, 2001
23. René Rémond, *Religie și societate în Europa. Secularizarea în secolele al XIX-lea și al XX-lea, 1789-2000*, trad. de Giuliano Sfichi, Editura Polirom, Iași, 2003.
24. Woods jr., Thomas E., *Cum a construit Biserica catolică civilizația occidentală*, traducere de Geta Lazăr, Editura Arhiepiscopiei Romano-catolice de București, 2007
25. Charles Taylor, *A Secular Age*, Belknap Press of Harvard University Press, New-York, 2007.
26. McCleary, Rachel M.; Barro, Robert J., *Avuția religiilor Economia politică a credinței și apartenenței religioase*, traducere de Teodora Nichita și Victoria Deliu, Editura Humanitas, București, 2022.

Bibliografie pentru seminar

27. Johan Huizinga, *Amurgul evului mediu*, Editura Humanitas, București, 2002
28. Donald M. Nicol, *Împăratul fără de moarte. Viata și legenda lui Constantin Paleologul, ultimul împărat al romanilor*, Editura Polirom, Iași 2003
29. Keith RANDELL, *Luther și Reforma în Germania (1517-1555)*, traducere de Horia Niculescu, Editura All, București, 1994
30. Martin LUTHER, *Scrieri*, vol. I, traducere, biografie și note de Petru Forna, introduceri și tabel cronologic de Daniel Zikeli, Editura Logos, Cluj-Napoca, 2003
31. Serge Berstein și Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. 3, Institutul European, Iași, 1997
32. Alain Besançon, *Imaginea interzisă*, Humanitas, 1996
33. Francois Furet, *Reflecții asupra Revoluției Franceze*, Buc., Humanitas, 1992
34. B. Baczkó, *Ieșirea din Teroare: Thermidor și Revoluția*, București, Humanitas, 1993
35. Renaud Escande (ed.), *Cartea neagră a Revoluției Franceze*, Editura Grinta, Cluj-Napoca, 2010.
36. Pantelis Kalaitzidis, *Ortodoxie și Modernitate. O introducere*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010
37. Alain Besançon, *Dilemele mântuirii*, Editura Humanitas, București, 2008
38. Christos Yannaras, *Adevărul și unitatea Bisericii*, Editura Sofia, București, 2009.
39. René Rémond, *Religie și societate în Europa. Secularizarea în secolele al XIX-lea și al XX-lea, 1789-2000*, trad. de Giuliano Sfichi, Editura Polirom, Iași, 2003.
40. Charles Taylor, *A Secular Age*, Belknap Press of Harvard University Press, New-York, 2007.
41. McCleary, Rachel M.; Barro, Robert J., *Avuția religiilor Economia politică a credinței și apartenenței religioase*, traducere de Teodora Nichita și Victoria Deliu, Editura Humanitas, București, 2022.

Bibliografie orientativă pentru lucrarea de seminar:

Lucrări generale despre relația dintre creștinism și ideologiile moderne

42. Besançon, Alain, *Eseuri despre lumea de azi*, Editura Humanitas, București 2008.
43. Besançon, Alain, *Nenorocirea secolului. Despre comunism, nazism și unicitatea „Soah”-ului*, Editura Humanitas, București 2008.

44. Besançon, Alain, *Confuzia limbilor: criza ideologică a Bisericii*, Editura Humanitas, București 1992.
45. Voegelin, Eric, *Religiile politice*, Editura Humanitas, București 2010.
46. Mircea Platon, Claudiu Târziu (coord.), *Ortodoxia și provocările modernității*, Ed. Christiana, București, 2015.
47. Radu Preda, *Biserica în comunism. Modele martirice și modele complicitar-profitoare*, Ed. Lumea Credinței, București, 2019.
48. Olivier Clément, *Ortodoxia și lumea modernă*, Ed. Anastasia, București, 1994.
49. Christophe Buffin de Chosal, *Biserica și subversiunea modernă*, Ed. Anacronic, 2020.
- Creștinismul și nazismul**
50. Radu Ciuceanu, *Seduția radicalismului. Tipologii și motivații în structurile de tip totalitar (1933-1953)*, Ed. Vremea, 2009.
51. Richard Steigmann-Gall, *Sfântul Reich. Creștinism și nazism*, Ed. Humanitas, București, 2007.
52. Ernst Nolte, *Fascism și comunism*, Ed. Nemira, 2006.
53. Peter Godman, *Hitler și Vaticanul*, Ed. Rao, 2005.
54. Johan Ickx, *Biroul de la Vatican. Papa Pius al XII-lea și evreii în timpul celui de-al Doilea Razboi Mondial*, Editura Rao, București, 2021.
- Creștinismul și comunismul**
55. Adrian Nicolae Petcu, *Biserica Ortodoxă Română în comunism: documente și mărturii*, vol. I-III, Ed. Partener, 2005-2010.
56. Dumitru Bacu, Pitești. *Centru de reeducare prin tortură*, Ed. Christiana, București, 1997.
57. Radu Preda, *Represiunea împotriva Bisericii în România comunistă*, Ed. Humanitas, București, 2020.
58. Virgil Gheorghiu, *Ora 25*, Ed. Humanitas, București, 2009 (roman cu tematică despre regimul totalitar și impactul său asupra religiei).
- Creștinismul și naționalismul**
59. Nichifor Crainic, *Ortodoxie și etnocrație*, Ed. Albatros, 1997.
60. Dumitru Stăniloae, *Reflecții despre spiritualitatea poporului român*, Ed. Elion, 2018.
61. Ioan-Aurel Pop, *Identitate națională și universalitate în istoria poporului român*, Ed. Școala Ardeleană, 2019.
62. Sorin Lavric, *Noica și mișcarea legionară*, Ed. Humanitas, 2007.
63. Kalaitzidis, Pantelis, *Ortodoxie și modernitate*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2010
- Creștinismul și neomarxismul**
64. Jean-Francois Braunstein, *Religia woke*, Ed. Humanitas, 2024.
65. Lucian Boia, *Occidentul. O interpretare istorică*, Ed. Humanitas, 2007.
66. Andrei Marga, *Marxismul și cultura modernă*, Ed. Polirom, 2010.
67. Rod Dreher, *Să nu trăim în minciună. Un manual pentru disidenții creștini*, Ed. Contra Mundum, 2021.
68. Virgil Nemoianu, *România și liberalismele ei. Însemnări și aduceri aminte*, Ed. Spandugino, 2018.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Această disciplină:

- răspunde **orientărilor curriculare stabilite de instituțiile de profil (Patriarhia Română, Colegiul Facultăților de Teologie Ortodoxă din România, ARACIS)**, în ceea ce privește pregătirea studenților în istoria Bisericii, ca bază pentru o teologie ortodoxă solidă și contextualizată;
- reflectă așteptările comunității științifice și academice implicate în studiul istoriei Bisericii (atât în spațiul ortodox, cât și în dialog ecumenic), prin abordarea unor teme precum: sinodalitatea, raportul Biserică-stat, misiunea, schismele, ereziile și viața duhovnicească în context istoric;
- oferă **competențe necesare viitorilor slujitori ai Bisericii și profesorilor de religie**, prin cunoașterea aprofundată a tradiției istorice și a dezvoltării instituționale a Bisericii, înțelegerea provocărilor istorice majore și formarea unei viziuni echilibrate asupra trecutului eclesial.

Disciplina corespunde așteptărilor **angajatorilor reprezentativi** din domeniul teologic și educațional, precum:

- Disciplina *Istoria Bisericească Universală* răspunde cerințelor formative ale programului de Teologie Ortodoxă Didactică, oferind studenților cunoștințe esențiale despre evoluția istorică a Bisericii, utile în activitatea didactică și catehetică.
- Conținuturile propuse sunt aliniate:
- orientărilor academice și curriculare stabilite de Patriarhia Română și asociațiile profesionale din domeniul educației religioase;
- cerințelor sistemului de învățământ preuniversitar, unde profesorii de religie trebuie să articuleze conținuturi istorico-religioase cu sensibilitate pedagogică și rigoare științifică;

- așteptărilor comunității academice privind o formare interdisciplinară, care să integreze istoria Bisericii în dialog cu valorile culturii generale.
- Disciplina contribuie astfel la pregătirea unui profesor capabil să transmită istoria creștinismului în mod accesibil, contextualizat și fidel Tradiției Ortodoxe.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoașterea evenimentelor, problemelor și a personalităților din istoria Bisericii Demonstrarea competențelor reale de înțelegere a semnificației evenimentelor istorice.	EXAMEN condiționat de: Prezentarea lucrării de seminar pe parcursul ultimelor 2 săptămâni din semestru Încărcarea lucrării de seminar pe platformă Prezența și activitatea la seminar. RESTANȚE	75%
	Capacitatea de a integra într-un discurs interpretativ propriu temele teologice și istorice discutate.		
10.5 Seminar/laborator	Înțelegerea și însușirea problematicii tratate la curs și seminar.		
	Prezentarea unei lucrări de seminar care să exploreze motivele pentru care creștinismul a fost adesea influențat sau instrumentalizat de ideologii politice, să analizeze pozițiile adoptate de Biserici și liderii religioși în fața acestor curente și să evalueze impactul acestor relații asupra societății. Totodată, în lucrarea se va pune accent pe dilema fundamentală a raportului dintre creștinism și democrație, având în vedere atât susținerea valorilor democratice de către anumite confesiuni, cât și criticile aduse de unele segmente ale creștinismului contemporan față de democrația liberală. Prin această abordare, seminarul își propune să stimuleze gândirea critică a studenților, să le ofere un cadru de analiză interdisciplinar (istoric, teologic, sociologic) și să îi ajute să înțeleagă complexitatea relației dintre religie și ideologie într-o lume aflată într-o continuă schimbare.	Lucrarea de seminar se încarcă pe platformă, până la ultima întâlnire de curs/seminar din iunie 2026	25%
10.6 Standard minim de performanță			

- Să demonstreze capacitatea situării în timp și spațiu a evenimentelor și problemelor de istorie a Bisericii în epoca modernă și contemporană și să poată numi principalele elemente ce definesc modernitatea

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

Data completării:
4 aprilie 2025

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....

---

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".